

koron Európa legnagyobb kereskedő városa, most Belgium első hadi és kereskedelmi kikötője, 156,000 l. *Mecheln*, a belga vasutak csomópontja. *Gent*, a Selda mellett, csatorna által a tengerrel is össze van kötve, nagy iparral, gyapotszövői 65,000 munkást foglalkoztatnak, 130,000 l. *Brügge*, egykori nagyságának csak árnyéka. *Ostende*, emelkedőben van, élénk hajózással és tengeri fürdővel. *Tournay* vagy *Dvornik*, *Mons* (*Bergen*) *Namür*, nagy gyárvárosok. *Lüttich*, a Mász mellett, a kőszén- és vasbányák középpontjában; első rangú iparváros, gépei és fegyvergyára európai hírnévvel bírnak. 116,000 l. Közelében van *Seraing*, gépgyárral. *Verriers*, Európa legnagyobbszerű posztógyárával. *Spaa*, fürdő. *Bouillon*, a francia határon.

Hollandia királyság.

Vízszintes és függélyes tagozat, vizek. Majdnem összes partjai a tenger felszíne alatt fekszenek. Maga a természet által ez alföld védelmére alkotott fővénypartok (*Dünen*) nem elegendők a királyság oltalmára, a legfontosabb területeket nagy szivóssággal és eröltetéssel mesterségesen kell védeni. Gátak szegélyezik nemcsak a tengerpartot, hanem a folyók is mesterséges töltések közt folydogálnak, itt zsilipek akadályozzák a dagály behatolását, amott pedig vízrekeszek tartóztatják az apály lefolyását. A védgátak hiányában a királyság $\frac{1}{3}$ -da a hullámok martalékaúll esnek.

Ez országot méltán megilleti a Németalföld elnevezés, mert Európában egyetlen egy ország sem fekszik oly mélyen, mint ez. Részben a *Germanán Alföld*, részben pedig az *Alsó-Rajnai síkság* borítja. Csak a vele *personal-unio* által egybekötött *Luxemburg* nagyhercegségben az *Ardennek* emelkednek 600 méternyire.

Folyók. A *Rajna*, *Rajnai Poroszországból* jő, hol már annyira feltölté medrét, hogy csak ügygyel bajjal szoríthatják medrébe. Mihelyest a folyó *Hollandiát* eléri, ágakra szakad, és pedig: balra a *Waal* nevű ág sugárzik ki, mely a *Rajnával* párhuzamosan haladó *Mászszal* egyesülve *Biszbosba* (számos szigetből álló víztömeg) szakad; jobbra az *Yssel* szabad ki belőle, mely a *Zuider tóba* siet; balra ismét a *Lek* ágazik ki, végre jobbra a *Vecht* hasad ki és az így meggyengült *Öreg Rajna* a *Katwyk városánál* mesterségesen fentartott nyíláson megy ki a tengerbe. A *Selda* és az *Ems* csak torkolatánál fogva nevezhető hollandi folyónak. Szűk keretünk nem engedi a szövevényes csatornarendszerrel foglalkodni, csak annyit jegyzünk meg, hogy nincs ország, melynek oly sűrű csatornarendszere volna, mint *Hollandiának*; ezeken és a folyókon nagy vitorlás hajók mozognak ide s tova, azonkívül a gőzhajók egész raja közvetíti a belés külkereskedelmet.

Termények, ipar és kereskedelem. A százados harcok által a tengertől kicsikart terület szerfelett termékeny; mindazáltal nem ter-

mesztenek annyi gabonát, mennyi a belszükségletre elégséges, mivel a talaj nagyrészt kereskedelmi növények (dohány, len, kender, virághagymák, takarmányfüvek) termesztésére használják fel. Az ország éjszaki és keleti részében nagy kiterjedésű mocsárok (Bourtangi mocsár) vannak. A túlnyomó legelők az igen fontos marhaterenyésztés alapfeltételei (vaj, sajt). Igen fontos még a halászat (hering és kablau fogás), mert a hollandok általa megismerkedtek a tengerrel, a hajóépítés mesterei levének, a kereskedésben kitűntek és Európa egyik leggazdagabb nemzetévé váltak. A természettől szegény ország lakóinak erélye és kitartása által jutott nagy és gazdag gyarmatok birtokába. Fája, jó ivóvize, sója, sőt még épületköve sincsen.

Ipara sokkal csekélyebb, mint a szomszéd Belgiumé; de bel- és külkereskedése tetemesen nagyobb.

Lakosok, szellemi műveltség. Német-Alföld lakossága germán eredetű, s nagyjából a holland törzshöz tartozik, sokkal csekélyebb számmal vannak a friezek és a flammok. A hollandi phlegmatikus, nyugodtság, szorgalom, türelem, tisztaság és rendszeretű ügyes kereskedővé teszik. A lakosság $\frac{3}{5}$ -de protestáns, $\frac{2}{5}$ -de katolikus. — A népnevelés ugyan hiányosnak mondható, de azért a tudományokban és a művészetekben kiváló helyet foglalnak el a hollandok.

Alkotmány, kormány. Hollandia alkotmányos királyság, a király törvényhozói hatalmát megosztja a két kamrából álló rendek gyűlésével.

Városok. Amsterdam, az Y mellett, tőzeges területen s így cölöpökön épült város; a város kereskedése, hajózása, sőt még ipara is (gyémántkőszőrülés) jelentékeny, 300,000 l. Kikötőjébe a hajók nem a zátonyokban gazdag Zuider tavn, hanem a nagy Éjszaki csatornán és a rövid, nyugatra a tenger felé vezető csatornán, jönnek. Hág a, a királyság székvárosa, 100,000 l. Haarlem, a hasonló nevű kiszáritott tónál. Alkmar és Edam, sajt készítésről nevezetesek, évenként 1000 klgr készül. Zwaardam, Nagy Péterre emlékeztet. Leyden, egyetemmel. Scheweningen, tengeri fürdő. Rotterdam, a királyság második kereskedő városa; kedvezőbb helyen fekszik, mint Amsterdam, 130.000 l. Middelburg és Vlieszingen, erősségek. Herzogenbusch, erőd. Utrecht, egyetemmel. Nymwegen, erőd. Zwolle, Deventer, Leeuwarden, Groningen és Masztricht nevezetes városok.

Luxemburg personalunio által összefügg Hollandiával; nevezetes városa Luxemburg, erősséggel.

Nagy-Britannia és Irhon.

314,950 □ klm. 34.000,000 lakossal.

Alkatrészei, vízszintes és függőleges tagoltsága, vizei. A királyság áll két nagyobb (Nagy-Britannia és Irhon), és a parti